

## Teknas innspill til representantforslag 36 S (2023–2024) om tiltak for å bedre helsen til oppdrettsfisk

Tekna – Teknisk-naturvitenskapelig forening er den største masterforeningen i Norge, og den største fagforeningen i Akademikerne med over 105 000 medlemmer. Våre medlemmer har mastergrad eller mer fra tekniske og naturvitenskapelige fagområder.

Bakgrunnen for Teknas innspill er vårt engasjement i å sikre god dyrevelferd i den norske oppdrettsnæringen. Tekna har tidligere tatt til orde for et politisk taktskifte for å sikre næringens fremtid og en bærekraftig utvikling. Etter Teknas syn er det feilslått å snakke om bærekraft i oppdrettsnæringen, dersom man ikke samtidig tar fiskehelsen mer på alvor. Tekna mener at næringen trenger nye regler som rammer oppdrettere med uholdbar dyrevelferd, og belønner dem som systematisk setter fisken i sentrum. God fiskehelse- og velferd er avgjørende for å lykkes med Norges ambisjoner om økt vekst innen oppdrettsnæringen.

### ***Tekna støtter derfor representantens syn på at fiskehelsen må bedres betraktelig.***

Tekna deler samtidig ikke representantenes syn på sykdomsmerking av oppdrettsfisk i butikk. Våre fiskehelsebiologer er bekymret for at en slik merkeordning både vil være praktisk og teknisk krevende. Praktisk krevende i form av den fysiske oppfølging på slakteriene, som kreves for å sikre korrekt merking. Videre er Tekna bekymret for at individuell oppfølging av hver enkelt fisk, vil beslaglegge kapasiteten til et allerede presset fiskehelsepersonell. En slik merkeordning vil kreve langt flere veterinærer og fiskehelsebiologer enn det finnes i Norge i dag. Teoretisk krevende vil det også være å avgjøre hvilken sykdom som skal merkes. Dersom fiskehelsepersonellet skal kunne påvise all sykdom, så vil det kunne resultere i økt dødelighet som følge av mer håndtering og menneskelig intervensjon.

Et annet aspekt ved dagens ordning som våre fiskehelsebiologer er opptatt av å bevare, er praksisen om at når fiskehelsepersonellet undersøker listeførte sykdommer, så gis de også anledning til å undersøke andre innslag av sykdommer. Denne praksisen bidrar til at fiskehelsepersonell får et større kunnskapsgrunnlag om fiskens velferd, miljø og sykdomsløp. Dette kan igjen gjøre at fiskehelsepersonellet lettere kan oppdage innslag av sykdom i et tidlig sykdomsforløp og at oppdretterne kan iverksette tiltak. Våre fiskehelsebiologer frykter at denne praksisen og deres handlingsrom vil bli endret ved innføring av en merkeordning.

I sum frykter Tekna at merkingen ikke vil oppnå ønsket effekt om en bedret fiskehelse, og at arbeidet med å utvikle krav til merking vil bli en tidkrevende prosess som forsinker andre mer målrettede tiltak.

Tekna er opptatt av at alle tiltak som iverksettes skal ha reell forbedringseffekt på fiskens velferd, og vil heller argumentere for at disse medlemmer må be regjeringen komme tilbake til Stortinget med forslag til krav om lavere dødelighet.

Løsningen vil ligge i et strengt regelverk og tilgang på kunnskapsbasert lærdom fra oppdrettsanlegg som lykkes i lav dødelighet.

## **1. Dødeligheten må ned**

For å sikre bærekraft i oppdrettsnæringen mener Tekna vi må ta fiskehelseproblemene på alvor. Et svært viktig poeng for våre medlemmer som til daglig arbeider med fiskehelse, er at all vekst i produksjon innen fiskeoppdrett må være forankret i god dyrevelferd. Som et minimum mener vi derfor det må være kriterier for nivå av overlevelse gjennom en produksjonssyklus. Dette må også gjelde for nye typer produksjonsformer og tillatelser.

***Tekna mener at nye konsesjoner og produksjonsvekst bør gis med forutsetning om bedre helhetlig fiskehelse.***

Tekna mener det vil være hensiktsmessig å ta utgangspunkt i dødelighetshistorikken til ulike produksjonsområder og ha grenser på produksjonsområdenivå som kan revideres ettersom forholdene forbedres.

Tekna mener at offentlige krav er nødvendig for å få ned dødeligheten i næringen. Vi har forståelse for at en grense på fem prosent vil være urimelig hard i enkelte prøvede områder, og vil derfor foreslå en ordning med en trinnvis forbedring. Innen 2028 bør kravet om dødelighet på fem prosent gjelde samtlige oppdrettsanlegg i Norge.

***Tekna mener at kravet om dødelighet på fem prosent må gjelde samtlige oppdrettsanlegg i Norge innen 2028.***

En alternativ løsning ville vært at dette ble vurdert på selskapsnivå. Tekna mener at selskaper som drifter forsvarlig i ett område med et generelt høyt nivå på lakselus, ikke bør straffes for andres forhold. Enkeltlokalteter som har gjentakende utfordringer med høy dødelighet og dårlig velferd, bør kunne være aktuelle kandidater for nedtrekk. Tekna mener det må finnes minimumskrav på dødelighetsnivå som må nås for å kunne få innvilget produksjonsvekst. Kriterier for lavere dødelighet knyttet til vekst vil være det viktigste virkemiddelet for å få til en forbedring i dagens vedvarende, og i flere tilfeller uholdbare, fiskevelferd i en del anlegg.

## **2. Trafikklyssystemet**

Tekna mener et annet viktig tiltak for å bedre velferden i oppdrettsnæringen er å videreutvikle trafikklyssystemet med flere indikatorer. Etter Teknas syn må man iverksette tiltak som kraftig reduserer lus, rømming, eggutslipp og ressurser på avveie.

All erfaring tilsier at slike tiltak må iverksettes gradvis for å sikre forutsigbarhet for næringen, samtidig som at fiskehelsen blir ivaretatt i alle ledd av prosessen. Tekna frykter at et nullkrav, som tidligere har blitt foreslått av SV, vil kunne presse hele næringen over på landbaserte anlegg. Dette vil kunne komme i konflikt med allerede pressede landarealer og ivaretagelse av biomangfold på land. Etter Teknas syn er heller ikke lukkede anlegg i sjø godt nok utviklet til å overta for åpne oppdrettsanlegg på nåværende tidspunkt.

***Tekna mener at konkrete, målbare kriterier for lavere dødelighet knyttet til vekst vil være det viktigste virkemiddelet for å få til en forbedring i dagens vedvarende, og i flere tilfeller uholdbar, fiskevelferd i en del anlegg.***

### **3. Helsekontroll**

Tekna er svært opptatt av å sikre kvaliteten på de pålagte helsekontrollene av oppdrettsfisk. Teknas inntrykk er at utfordringen ikke ligger i fiskehelsepersonellens manglende uavhengighet, men at regelverket er mangelfullt. Tekna har tiltro til at alt fiskehelsepersonell har en slik faglig integritet at de rapporterer på hendelser som påvirker fiskens velferd negativt. Tekna er mer bekymret for at fiskevelferd ikke blir vektlagt i saksbehandlingen av driftsplaner, og at Mattilsynet i all hovedsak følger opp fiskevelferd gjennom innrapporterte hendelser.

Som Riksrevisjonen bemerker i sin rapport om myndighetenes arbeid med fiskehelse og fiskevelferd i havbruksnæringen (dokument 3:12, 2022-2023), så har Fiskeridirektoratet, Havforskningsinstituttet, Veterinærinstituttet og Mattilsynet siden 2018 etterspurte endrede rapporteringskrav, som de mener er en viktig forutsetning for å bedre forvaltningen av havbruksnæringen. Nærings- og fiskeridepartementet har ikke fulgt opp dette. Tekna deler Riksrevisjonens oppfatning om at bedre tilpassede rapporteringskrav kan styrke Fiskeridirektoratets og Mattilsynets grunnlag for å vurdere om oppdrettsselskapene driver i tråd med regelverket.

***Tekna mener at fiskevelferd må vektlegges i saksbehandlingen av driftsplaner, og at rapporteringskravene må forbedres i tråd med anbefalinger fra Riksrevisjonens rapport.***

### **4. Faglig sterkt og tilstedeværende Mattilsyn**

Avslutningsvis vil vi understreke viktigheten at et faglig sterkt og tilstedeværende Mattilsyn for å kunne ivareta fiskevelferden. Det er avgjørende med krav om at Mattilsynet er ute i felt for å i mer aktiv grad veilede, følge og ansvarliggjøre næringen. Dette ser vi på som helt avgjørende for å forbedre fiskevelferden. For å lykkes med dette er det viktig å stoppe den økonomiske nedprioriteringen av Mattilsynet som vi har vært vitne til over tid.

***Tekna mener at dersom man skal lykkes med å forbedre og ivareta fiskevelferden må man sikre et faglig sterkt og tilstedeværende Mattilsyn.***